

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
МЕХАНІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**Т.В. Стройко
Л.В. Назарова,
К.О.Глубоченко**

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД

Навчальний посібник

(для студентів денної і заочної форм навчання
напряму підготовки 073 «Менеджмент»)

Дніпро
«Середняк Т.К.»
2021

Рецензенти:

Манойленко О.В – доктор економічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
Іртищева І.О. – економічних наук, професор кафедри менеджменту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Стройко Т.В. Державне регулювання ЗЕД : Навч. посібник / Т.В. Стройко, Л.В. Назарова, К.О. Глубоченко. – Дніпро: Середняк Т. К., 2021. – 76с.
ISBN 978-617-8010-57-7

У навчальному посібнику «Державне регулювання ЗЕД» представлено теоретичні розділи та практичні завдання з митного регулювання, регулювання тарифних та нетарифних бар'єрів та державного регулювання міжнародної торгівлі. Теоретичні положення, ситуаційний аналіз, тестові завдання та список рекомендованої літератури до розділів дозволять студентам, які навчаються за різними спеціальностями напряму «Менеджмент», у повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями та навичками з державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

ЗМІСТ

Передмова

Розділ 1. Стратегія ЗЕД підприємства

- 1.1 Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності як функція управління підприємством
- 1.2 Особливості планування та реалізації стратегії підприємства учасника зовнішньоекономічної діяльності
- 1.3 Розробка комплексної програми планування ЗЕД підприємства

Список використаної та рекомендованої літератури до розділу

Розділ 2 Митна справа як складова митної політики держави

- 2.1 Поняття митної справи та митного регулювання
- 2.2 Країна походження товару
- 2.3 Методи визначення митної вартості
- 2.4 Митні режими

Список використаної та рекомендованої літератури до розділу

Розділ 3 Тарифні і нетарифні бар'єри міжнародної торгівлі

- 3.1 Запобігання та протидія контрабанді
- 3.2 Митний аудит
- 3.3 Ризики підприємницької діяльності, пов'язані зі здійсненням ЗЕД

Список використаної та рекомендованої літератури до розділу

Тестові завдання

Глосарій

ПЕРЕДМОВА

«Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності» - це не тільки академічна дисципліна або ділянка професійної спеціалізації митників, але й сфера управлінської діяльності у галузі міжнародної торгівлі.

В умовах розвитку ринкової економіки та процесу євроінтеграції України актуальною постає проблема забезпечення підприємств професіоналами з питань управління ЗЕД.

Спеціаліст з менеджменту ЗЕД – це професійний керівник, який має спеціальну управлінську освіту і відповідає за розробку і прийняття управлінських рішень у галузі ЗЕД, їх адміністрування та аналіз ризиків у процесі їх реалізації.

Саме тому навчальний посібник **«Державне регулювання ЗЕД»** розроблено для студентів денної, заочної та дистанційної форм навчання напряму підготовки «Менеджмент». Посібник призначений розкрити такі напрямки державного регулювання ЗЕД як розробка стратегії зовнішньоекономічної діяльності, митна справа та регулювання тарифних та нетарифних бар'єрів міжнародної торгівлі.

Основним призначенням навчального посібника є теоретична та практична підготовка студентів у галузі державного регулювання ЗЕД, формування комплексу теоретичних знань і практичних навичок у галузі управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства, набуття необхідних профільних компетентостей, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями-суб'єктами ЗЕД.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД

1.1 Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності як функція управління підприємством

Стратегічне планування є одним з ключових понять будь-якого управлінського процесу. Особливе значення воно відіграє у зовнішньоекономічній діяльності.

У найзагальнішому розумінні стратегічне планування - це управлінський процес розробки і підтримки стратегічної відповідності між цілями і завданнями підприємства та його потенційними можливостями.

Основними завданнями стратегічного планування є:

- визначення мети і напрямів діяльності компанії;
- визначення альтернативних варіантів впровадження напрямів діяльності підприємства;
- координація між різними напрямками діяльності;
- оцінювання сильних і слабких сторін діяльності підприємства, можливостей та зовнішніх загроз;
- створення сприятливих умов для ефективного розподілу виробленої продукції підприємства;
- визначення та обґрунтування переліку відповідних дій;
- оцінювання ЗЕД підприємства.

Отже, зовнішньоекономічна діяльність є основою загальної стратегії компанії, тому планування цього сектору активності підприємства має особливе значення у стратегічному плануванні.

Крім того, стратегічне планування здійснюється з метою визначення цілей та завдань, а також вибору і оцінювання оптимальної моделі їх досягнення через

координацію та розподіл наявних ресурсів компанії. Відправною точкою стратегічного планування виступає місія компанії та її глобальні цілі.

Стратегічне планування передбачає вибір стратегії підприємства, на підставі чого розробляють функціональні стратегії ЗЕД. Важливо, щоб усі функціональні стратегії відділів підприємства були узгоджені. Частину суперечностей між підрозділами можна зменшити шляхом відкритого обговорення та стимулювання співпраці і взаєморозуміння між окремими підрозділами.

Процес стратегічного планування відбувається у визначеній послідовності. Планування ЗЕД відповідає загальній послідовності стратегічного планування, проте має деякі особливості.

Етапи планування ЗЕД підприємства:

- 1) стратегічний аналіз;
- 2) визначення місії та цілей ЗЕД;
- 3) розроблення, вибір та оцінка стратегії ЗЕД;
- 4) складання стратегічного плану ЗЕД;
- 5) розробка бюджету маркетингової програми реалізації ЗЕД;
- 6) виконання стратегії ЗЕД;
- 7) оцінка і контроль виконання стратегії ЗЕД.

Отже, першим етапом стратегічного планування ЗЕД підприємства виступає стратегічний аналіз. Щодо зовнішньоекономічної діяльності, то даний аналіз поширюється на міжнародні ринки та вірогідність зайняття певної ніші підприємством саме на міжнародному ринку. Вихід на міжнародні ринки і розширення торговельних відносин із закордонними країнами диктується різними потребами підприємства.

Причини виходу підприємства на зовнішній ринок:

- насичення внутрішнього ринку;
- активність конкурента у міжнародній торгівлі та його успіхи на внутрішньому ринку;

- подолання залежності від виключно внутрішнього ринку і зниження ризиків шляхом освоєння міжнародних ринків;
- вирішення проблеми залежності компанії від сезонних або кризових коливань попиту і пропозиції на внутрішньому ринку;
- зниження витрат на доставку та реалізацію продукції;
- використання державних програм допомоги та сприяння;
- підвищення ефективності збутової та логістичної діяльності шляхом посилення позицій на міжнародному ринку;
- компенсація коливань інфляції та валютного курсу;
- отримання доступу до інновацій;
- зниження загального ризику ЗЕД;
- стабілізація цінової політики.

ЗЕД підприємства має забезпечити: інформацію про зовнішньоекономічні умови функціонування компанії, надійну, достовірну і своєчасну інформацію про ринок, його структуру і динаміку, потенційний попит, смаки, орієнтації та вподобання покупців; розробка товарів та послуг, що найбільш повно задовольняють вимоги споживачів; необхідний вплив на сегмент ринку, попит, потенціал ринку для забезпечення максимально можливого планування і контролю над сегментом.

Мета ЗЕД підприємства - забезпечення його рентабельності у визначених часових періодах. Отже, орієнтація на стратегічне планування всієї міжнародної діяльності підприємства. Спрямованість на майбутнє, цільова орієнтація і комплексність реалізації стратегії є найважливішими сторонами ЗЕД підприємства.

У зовнішньоекономічній діяльності стратегія планування маркетингу також має відповідні завдання.

У сучасному світі виробник повинен виробляти продукцію, що матиме збут і рентабельність. Для цього необхідно аналізувати суспільні та індивідуальні

потреби, тенденції ринку як передумову виробництва. Концепція «виробництво починається зі споживання, а не з обміну» знайшла своє втілення в менеджменті ЗЕД.

У сфері ЗЕД планування можна трактувати в широкому та вузькому розумінні. В широкому розумінні планування ЗЕД – це вид управлінської діяльності, спрямований на визначення цілей та завдань ЗЕД, з подальшою розробкою та впровадженням комплексу взаємопов'язаних та послідовних заходів, спрямованих на їх досягнення (розробка методології, аналіз та прогнозування усіх недоліків та переваг, забезпечення потрібними ресурсами), з метою забезпечення ефективності ЗЕД. У вузькому розумінні планування ЗЕД - це послідовний процес, завдяки якому визначають стратегічні, тактичні та оперативні цілі зовнішньоекономічної діяльності, формується та впроваджується комплекс взаємопов'язаних заходів управлінського впливу задля досягнення мети і цілей підприємства.

Розглядаючи рівні планування ЗЕД в цілому, слід виділити окремо макроекономічний (на рівні держави) та мікроекономічний рівень (на рівні підприємства). Методологія планування в галузі зовнішньоекономічної діяльності базується на чотирьох основних категоріях: показники, принципи, методи, стратегії. При цьому, в основі всієї ЗЕД закладена стратегія, що розробляється та затверджується на стратегічному рівні підприємства. Стратегічний рівень планування ЗЕД підприємства реалізується керівниками вищої ланки. На цьому рівні розробляються стратегічні цілі, що спрямовані на вирішення загальних проблем підприємства в цілому. Вони мають охоплювати такі основні галузі: міжнародний ринок; інновації на міжнародному ринку; людські, матеріальні і фінансові ресурси; продуктивність ЗЕД; соціальна відповідальність підприємства; рентабельність.

Оперативним рівнем планування ЗЕД підприємства є рівень керівництва середньої ланки. Вони розробляють оперативні цілі, спрямовані на вирішення

проблем окремих підрозділів і визначають результати, необхідні для досягнення стратегічної мети підприємства у сфері ЗЕД.

Тактичний рівень планування ЗЕД підприємства виконують менеджери нижчого рівня. Вони розробляють тактичні цілі, пов'язані з вирішенням поточних завдань у сфері зовнішньоекономічної діяльності і визначають результати, необхідні для досягнення тактичної і стратегічної мети організації. На тактичному (поточному) рівні планування зовнішньоекономічної діяльності підприємство фокусується на визначенні конкретних цілей, досягнення яких є умовою ефективного і якісного використання наявних ресурсів для виконання глобальних цілей на існуючих міжнародних ринках збуту.

Таким чином, увесь процес планування ЗЕД підприємства включає в себе сім основних блоків, представлених у таблиці 1.1 (табл.1).

Таблиця 1.1

Процес планування ЗЕД підприємства*

№	Функції та їх послідовність	Зміст
1	Вибір довгострокових цілей	Ріст продаж, зниження ризику та витрат тощо.
2	Оцінка власних можливостей	Оцінка фінансових, виробничих, ресурсних, збутових, науково-технічних можливостей.
3	Вивчення ринку	Характер конкуренції, ємність ринку, динаміка, регулювання цін, реклама, оподаткування тощо.
4	Вибір альтернатив (стратегій)	Визначення методів досягнення цілей, розробка товарної, збутової, цінової та ін. стратегій у сфері ЗЕД
5	Розробка тактики	Вибір засобів досягнення цілей на окремих етапах ЗЕД
6	Формування попиту і стимулювання збуту	Система введення на ринок нових товарів, стимулювання старих товарів
7	Аналіз та контроль	Оцінка отриманих результатів, врахування відхилень від плану, корекція планів, розробка плану дій в неперобачуваних обставинах

*Джерело: [7]

Отже, весь комплекс планування ЗЕД включає в себе не лише стратегічний рівень планування, а повинен бути підкріплений, скорегований оперативними та тактичними планами, що розробляються менеджерами ЗЕД середньої та нижчої ланки відповідно.

Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності також спрямоване на створення й підтримку стратегічної відповідності між цілями підприємства та його маркетинговими можливостями на міжнародному ринку. Як правило, воно базується на концепції наявності у суб'єкта ЗЕД кількох напрямків зовнішньоекономічної діяльності, і тому його основним завданням є виокремлення з них найбільш перспективних і привабливих з метою прискореного розвитку підприємства на міжнародному ринку.

Стратегічний план зовнішньоекономічної діяльності підприємства включає здебільшого такі розділи:

- програма компанії;
- цілі та завдання підприємства на міжнародному ринку;
- план розвитку господарського портфеля та продуктової лінійки підприємства;
- стратегія зростання підприємства як суб'єкта міжнародної торгівлі.

Складові ЗЕД:

- розкриття основної ідеї і мети міжнародного бізнесу;
- характеристика специфіки продукту чи послуги підприємства і задоволення ним потреб внутрішнього або міжнародного ринку;
- оцінка ринку і обґрунтування стратегії підприємства у певних ринкових сегментах;
- визначення організаційної і функціональної структури;
- формування фінансового проекту з оцінкою ефективності зовнішньоекономічної діяльності, враховуючи стратегію фінансування і пропозиції за інноваціями та інвестиціями;
- аналіз і оцінка ризиків міжнародного проекту, зокрема в умовах зовнішньоекономічної діяльності;
- обґрунтування відповідної стратегії управління міжнародними ризиками.

Цілі за видами суб'єктів ЗЕД ідентифікуються в залежності від пріоритетів інвесторів, фінансових установ, підприємців, державних органів влади.

За змістом цілі ЗЕД класифікуються як:

- фінансові та економічні – максимізація прибутку підприємства;
- технологічні – оптимізація технічного стану; впровадження нових досягнень у галузі інновацій та технології;
- кадрові – залучення кваліфікованої робочої сили, іноземних фахівців, підвищення кваліфікації власних спеціалістів;
- виробничі – зростання виробничих потужностей, розширення асортиментної лінійки та номенклатури продукції;
- маркетингові – освоєння нових ринків збуту, підвищення конкурентоспроможності, скорочення логістичних витрат за рахунок створення чи покупки підприємств поблизу від іноземних споживачів, рішення рекламного характеру;
- правові – сприятливі юридичні умови ведення бізнесу.

Отже, стратегія ЗЕД підприємства охоплює саме експансію продукції підприємства на зовнішніх ринках та підвищення рівня його конкурентоспроможності.

За видами ЗЕД цілі поділяються на:

- цілі імпортової та експортної діяльності;
- цілі руху капіталу – лідерство у сегменті, захист від інфляції;
- кадрові цілі - набуття працівниками актуального досвіду роботи, економічні мотиви (монетарні цілі, соціальне забезпечення, оподаткування), задоволення психологічних потреб і відображення цінностей;
- цілі міжнародних валютних і фінансових розрахункових операцій – захист від коливань ринку цінних паперів та інфляції;
- цілі товарообмінних операцій – збільшення рентабельності;

- цілі науково-технічної, наукової, науково-виробничої та навчальної діяльності – зменшення витрат виробництва, зростання продуктивності праці, залучення нових технологічних досягнень.

За видами планування цілі ЗЕД поділяють на:

- стратегічні цілі, що мають довгостроковий характер та є особливо важливими для суб'єктів ЗЕД;

- тактичні цілі, що доповнюють стратегічні та встановлюються з метою сприяння формуванню механізмів впровадження розробленої стратегії ЗЕД. Як правило, ці цілі короткострокові;

- поточні цілі – це цілі, встановлені суб'єктами ЗЕД щодо реалізації поточних операцій, таких як бюджетування та продаж, у сфері ЗЕД (цілі фінансового та бюджетного планування ЗЕД);

- оперативні цілі – встановлюються суб'єктами ЗЕД з метою визначення мети для конкретного працівника, який задіяний в ЗЕД, а саме, якої мети він має досягти, які його особисті функціональні обов'язки тощо.

Таким чином, стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства має охоплювати діяльність підприємства на міжнародному ринку та особливості взаємодії підприємства із конкурентним середовищем на зовнішніх ринках.

Стратегічний (довготерміновий) план маркетингу ЗЕД, що розробляється на 3-5 і більше років, визначає головні чинники й рушійні сили, що впродовж декількох років, впливатимуть на підприємство, а також розкриває довготермінові цілі та головні маркетингові стратегії ЗЕД із зазначенням термінів та ресурсів, необхідних для їх виконання. Таким чином, стратегічний план аналізує кон'юнктуру ринку, що склалася у міжнародній торгівлі, визначає стратегії досягнення поставлених цілей і заходи, реалізація яких приведе до їх досягнення та повної реалізації.

Довготерміновий план зазвичай переглядається й уточнюється щорічно, потім на його основі розробляється більш детальний річний план, який уточнений значно більшою мірою.

Тобто стратегічні цілі ЗЕД є постійним і систематичним аналізом потреб і запитів міжнародного ринку у визначеному сегменті, що сприяє розробленню ефективних і затребуваних товарів, призначених для конкретних сегментів і груп споживачів, які мають особливі властивості, що, у свою чергу, відрізняє їх від подібних товарів-конкурентів і, таким чином, надає виробнику стійкої конкурентної переваги на міжнародному ринку (рис.1.1).

Рис. 1.1 Процес планування маркетингу у структурі ЗЕД підприємства*

*Розроблено авторами

Отже, стратегічне планування маркетингу ЗЕД - це процес вироблення системної сукупності наукових підходів і рішень у вигляді фінансової та господарської політики підприємства на довгостроковий період, з визначенням завдань, цілей, пріоритетів, кількісних, якісних і часових характеристик конкретних виконавців, термінів та необхідних ресурсів.

Маркетинг зовнішньоекономічної діяльності можна визначити як систему планування, реалізації, контролю й аналізу заходів, спрямованих на міжнародне ринкове середовище і пристосування до його умов підприємства, яке здійснює свою діяльність більш як в одній країні.

В умовах міжнародної конкуренції експортер детально вивчає і аналізує ринок, використовуючи для цього широке коло маркетингових інструментів. При цьому міжнародний маркетинг поширюється не тільки на лише торгівельні операції, але й на інші види і форми зовнішньоекономічної діяльності.

Міжнародний маркетинг отримує все більш глобальний характер у міжнародній торгівлі. Використання міжнародного маркетингу в менеджменті зовнішньоекономічної діяльності насамперед вимагає її планування, розробки стратегічної маркетингової програми. При цьому стратегічна маркетингова програма ЗЕД складає основу загального стратегічного плану підприємства в галузі зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародна ринкова ситуація постійно змінюється, тому компанія завжди повинна мати чітку стратегічну маркетингову програму на наступні декілька років.

Етапи планування міжнародного маркетингу:

- аналіз ринкового середовища діяльності підприємства, розуміння і прогнозування тенденцій його подальшого розвитку;
- визначення системи цілей і завдань на основі загальних пріоритетів підприємства;
- визначення головних пріоритетних напрямків діяльності;
- сегментація міжнародних ринків, вибір найбільш актуальних цільових сегментів;
- розробка стратегії виходу підприємства на нові міжнародні ринки і тактичної поведінки на них;
- розробка заходів комплексу маркетинг мікс, тобто товарної, збутової, цінової політики та просування;

- організація комплексного міжнародного маркетингу підприємства;
- поточний аналіз та контроль за виконанням завдань міжнародного маркетингу і, за необхідності, корекція стратегії міжнародного маркетингу.

Таким чином, поняття системи планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства досить багатогранне.

1.2 Особливості планування та реалізації стратегії підприємства учасника зовнішньоекономічної діяльності

Стратегія ЗЕД підприємства, зазвичай, ґрунтується на виборі цільового ринку. При цьому можуть бути застосовані різні типи управлінських підходів до розробки стратегії залежно від:

- структурних ознак і характеристик цільового ринку (ринок у цілому; єдиний сегмент ринку; багато сегментів ринку);
- стадії життєвого циклу товару;
- ресурсного потенціалу підприємства;
- асортиментної політики компанії;
- маркетингової стратегії і тактики конкурентів.

Детальніше структурні характеристики міжнародного ринку, що є відправною точкою планування ЗЕД підприємства, представлені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Вибір цільового ринку для реалізації стратегії ЗЕД підприємства*

Структурні характеристики ринку			
Тип маркетингового підходу	Ринок у цілому	Один сегмент ринку	Більшість сегментів ринку
	Масовий маркетинг	Концентрований маркетинг	Диференційований маркетинг
	Орієнтація на широкий споживчий міжнародний	Орієнтація на одну групу споживачів із використанням	Орієнтація на кілька груп споживачів із використанням спеціально

	ринок із використанням одного базового комплексу маркетингу	спеціального залучення саме цієї групи споживачів	опрацьованого комплексу маркетингу для кожної групи споживачів
--	---	---	--

*Розроблено авторами

При цьому розробка стратегії збуту та реалізації продукту фірми передбачає:

- вибір типу каналу просування товару;
- визначення чисельності потрібного персоналу та принципів роботи відділу збуту (за географічною або товарною ознакою);
- розробку системи кадрового добору, підготовки та стимулювання працівників відділів, що здійснюють ЗЕД.

Вибір типу каналу збуту є досить важливим, оскільки кожне рішення в цій галузі багато в чому визначає параметри і завдання цінової та рекламної політики, стимулюючої політики підтримки продукції підприємства на міжнародному ринку. До того ж, з усіх елементів стратегії ЗЕД (за винятком вибору цільового ринку) найскладніше організувати саме роботу системи збуту.

Важливість кожного з видів зовнішньоекономічної діяльності варіюється залежно від фази розвитку підприємства. Тому в плані ЗЕД важливо виділити окремі етапи стратегії маркетингу ЗЕД відповідно до стадії становлення компанії. У певних випадках у стратегічному плануванні ЗЕД можна розробити графік маркетингової діяльності підприємства на міжнародному ринку для окремих періодів та сегментів.

Реалізація розробленої стратегії міжнародного маркетингу потребує відповідних витрат та ресурсів. Деякі витрати (бухгалтерські) можна визначити досить точно, інші (економічні) - лише приблизно. Якщо для уточнення витрат на реалізацію ЗЕД потрібно вдатися до певних припущень та прогнозів, то вони мають бути досить чітко сформульовані в стратегічному плані ЗЕД, щоб було зрозумілим походження усіх проведених розрахунків.

Оцінка загальних витрат підприємства на реалізацію стратегії ЗЕД і програм, що її забезпечують, становить чітку інформаційну основу для розробки фінансового плану суб'єкта ЗЕД. Подавати такі дані у стратегічному плані ЗЕД рекомендується з використанням порівняльних діаграм, таблиць та графіків. Такий підхід може бути найбільш ефективним засобом ілюстрування організації ЗЕД на підприємстві в цілому і розподілу ресурсів між його окремими відділами і службами. Усе це також допомагає зрозуміти важливість для компанії кожного з елементів стратегії ЗЕД.

Для стратегічного планування ЗЕД підприємства особливе значення має прогнозування як етап планування. Його головною метою є обґрунтування прогнозованих орієнтовних обсягів продажу продукції підприємства. Прогнозування обсягів продажу товарів і послуг може здійснюватися:

- за часом;
- за окремими видами продукції підприємства;
- за певними сегментами споживачів.

Кожний з цих підходів має свої переваги. Найчастіше обсяги продажів в стратегічному плані ЗЕД прогнозуються за часом. Це надає змогу більш чітко відобразити динаміку зростання і вріхувати сезонність, що є особливо актуальним саме у зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Динаміка продажів подається у вигляді графіків чи таблиць і супроводжується аналізом даних для пояснення представлених прогнозів. Досить часто мають значення варіантні прогнози обсягів продажів у різних сегментах. У таких випадках рекомендується провести:

- консервативне прогнозування;
- найбільш імовірне прогнозування;
- оптимістичне прогнозування.

Інколи доцільно буває прогнозувати обсяги продажу за сегментами споживачів, адже ситуація у різних сегментах може бути досить різною. При

цьому важливо підтвердити представлену інформацію за допомогою вже підписаних договорів і контрактів на поставку товарів, листів про наміри, угод тощо. Такий підхід краще пояснює сутність і пріоритети стратегії ЗЕД підприємства на міжнародному ринку.

Отже, планування ЗЕД підприємства - це безперервний циклічний процес, мета якого - привести можливості підприємства у відповідність до умов міжнародного ринку.

План ЗЕД підприємства складається, як правило, з таких розділів:

- опис короткострокових і довгострокових цілей і завдань підприємства;
- результати прогнозування ситуації на міжнародних ринках;
- опис стратегій ЗЕД підприємства на ринку кожної країни, де підприємство проводить певну зовнішньоекономічну активність;
- опис процедур контролю за виконанням стратегічного плану ЗЕД.

В умовах зростання конкуренції у кожному сегменті виробники змушені проводити маркетингові дослідження і вивчати конкретні групи потенційних споживачів, аналізувати запити міжнародного ринку і впроваджувати техніко-економічні розробки та інновації. Споживач задає свої вимоги до продукту чи послуги, що робить необхідним впровадження оптимальних структур управління у галузі ЗЕД, поєднання в управлінні ЗЕД принципів централізації і децентралізації, використання програмно-цільового підходу до розробки і прийняття управлінських рішень. Актуально постає питання забезпечення ефективної взаємодії на різних рівнях управління, планування, мотивації, контролю, організації і керівництва ЗЕД.

Застосування маркетингового підходу у структурі ЗЕД дозволяє суб'єктам ЗЕД по-іншому переосмислити усталену практику планування, мотивації, ціноутворення, логістики, як у відділах, так і у керівних рівнях управління виробництвом.

Всі функції управління тісно пов'язані. Аналіз ЗЕД підприємства виступає як вихідний момент, як передумова планування. У функціонуванні підприємств, де зовнішньоекономічна діяльність займає значне місце, маркетингові дослідження мають суттєве значення. Результати маркетингової діяльності лежать в основі укладення міжнародних договорів і контрактів, проведення комерційних операцій на міжнародному ринку.

Таким чином, маркетинг ЗЕД підприємства - це діяльність, насамперед орієнтована на розвиток міжнародного ринку, її головний напрямок - вивчати тенденції і можливості відповіді на запити споживачів різних країн і значно впливати на їхнє формування, у свою чергу. Якщо стратегія ЗЕД обмежується лише завданнями вирішення поточного ринкового попиту, вона втрачає свої конкурентні переваги. Методи, що використовують на підприємствах у сфері зовнішньоекономічної діяльності, мають свою специфіку. Залежно від характеру продукту чи послуги, на який спрямована ця діяльність, і його призначення використовуються різні форми і методи менеджменту ЗЕД. Чим точніші методи вивчення потреб і попиту на міжнародному ринку, використовувані суб'єктом ЗЕД, тим стабільніше становище виробника на ринку.

Стратегічний план зовнішньоекономічної діяльності підприємства включає наступні напрямки:

- аналіз і характеристику міжнародного ринку для проникнення на нього або посилення ринкових позицій підприємства;
- аналіз конкурентів, їх слабких і сильних сторін;
- аналіз конкурентних позицій власного підприємства (SWOT-аналіз);
- аналіз міжнародного середовища бізнесу на даному ринку (демографічні, географічні, політичні, організаційно-правові, економічні, соціально-культурні та інші міжнародні умови на зарубіжних ринках);

- умови розвитку ЗЕД з даного напрямку бізнесу у найближчих країнах-сусідах;
- характеристика товару чи послуги, призначеного для збуту на міжнародному ринку;
- характеристика підприємства, що виробляє даний товар чи послугу: місце розташування; становище на даному ринку; виробництво, просування, збут;
- заходи та представлення товару на даному зовнішньому ринку: канали збуту; засоби і прийоми просування та стимулювання збуту; цінова і логістична політика;
- характеристика підприємств-партнерів;
- оцінка ризиків даного проекту чи плану;
- фінансовий план реалізації даного проекту.

Стратегічний план ЗЕД передбачає, серед іншого, обґрунтування ефективності розробки, проникнення, освоєння і розширення міжнародних ринків для підприємства.

Предметом планування ЗЕД є вивчення потенціалу використання в практичній діяльності підприємства щодо складання ринкових прогнозів, програм, проектів і планів, розробка методики та алгоритмів розв'язання різноманітних проблем планування ЗЕД, а також організації його розробки і впровадження.

Об'єкт планування ЗЕД - діяльність суб'єктів ЗЕД, структурних елементів економіки і господарства, з позицій, їх діяльності, що пов'язує суб'єкта ЗЕД зі структурами в міжнародному середовищі та щодо використання, купівлі, обробки, продажу, впливу на продукцію і послуги.

Головні завдання планування ЗЕД:

- приведення потенціалу фірми у відповідність до запитів споживачів вибраних та перспективних цільових ринків;

- оптимальне поєднання усіх видів і напрямків зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- визначення та обґрунтування переліку необхідних дій;
- конкретизація зовнішньоекономічних дій щодо того, хто їх буде впроваджувати, де, як і коли.

Головні принципи планування ЗЕД:

- повнота і комплексність;
- чіткість;
- конкретність;
- неперервність;
- якість виконання планових функцій;
- економічність.

**3.3 Розробка комплексної програми планування
зовнішньоекономічної діяльності підприємства**

Розробка комплексної програми планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства починається із визначення етапів процесу планування.

Процес планування ЗЕД може бути представлено такими етапами:

1. Визначення місії та комплексу завдань. Складання «дерева цілей».
2. Аналіз і оцінка внутрішнього та зовнішнього середовищ. Інколи даний етап передує етапу визначення завдань.
3. Стратегічний аналіз. Підприємство порівнює завдання і результати аналізу факторів внутрішнього й зовнішнього середовищ, визначає відмінності між ними, формує різноманітні варіанти стратегій ЗЕД.
4. Порівняння та визначення однієї з альтернативних стратегій ЗЕД, її розробка у конкретному сегменті.
5. Готується остаточний стратегічний план в галузі ЗЕД.
6. Середньострокове планування. Розроблення середньострокових планів і програм впровадження стратегії ЗЕД.

7. На основі стратегічного та середньотривалого планування розробляються річні оперативні плани, прогнози і проекти.

8. Контроль за виконанням рішень, прийнятих з метою впровадження планів ЗЕД. Цей етап не є стадією безпосереднього процесу планування ЗЕД, проте він має важливе значення для подальшого планування та реалізації стратегії ЗЕД підприємства, тому що дає йому можливість більш раннього виявлення можливої невідповідності між плановими показниками і фактичним виконанням та, відповідно, внесення відповідних корективів у план ЗЕД.

Модель стратегічного планування ЗЕД на основі «стратегічної прогалини» акцентує на приведення «того, що можливо зробити» з «тим, чого треба досягти». Під терміном стратегічна прогалина розуміють так зване поле стратегічних рішень, що мають прийняти керівники підприємства для того, щоб перенаправити наявні тенденції у бажаному напрямку з метою досягнення доцільних параметрів розвитку підприємства. Економічний аналіз можливостей еволюції підприємства дає змогу розрахувати і нижню межу стратегічної прогалини, а саме показники діяльності, яких можна досягти на основі трендів ринку, що склалися у попередні періоди ЗЕД підприємства. Верхню межу стратегічної прогалини можна визначити за допомогою встановлених параметрів прибутковості, дохідності тощо, які визначаються за принципом необхідності. Отже, поле стратегічних рішень може поширюватися на широкий спектр варіантів щодо освоєння нових міжнародних ринків, інноваційних продуктів, додаткових послуг, а також акценті на розвитку сильних і усунення слабких сторін діяльності підприємства. Проте, недоліком даної моделі є те, що на розробку варіантів наповнення стратегічної прогалини витрачається багато ресурсів та часу. Модель стратегічного планування, що ґрунтується на врахуванні ринкових переваг, значною мірою враховує інтереси акціонерів компаній, які беруть участь у прийнятті управлінських рішень стосовно заходів, що забезпечують довгостроковий розвиток підприємства, у тому числі і галузі ЗЕД.

Модель стратегічного планування, що орієнтована на створення, посилення та підтримку конкурентоспроможності підприємства, ґрунтується на визначенні ключових факторів успіху підприємства та розробки необхідних заходів щодо їхнього впровадження. При цьому важливим також є підвищення інноваційного рівня підприємства загалом.

Модель стратегічного планування орієнтована, передусім, на створення позитивного іміджу підприємства, має складний механізм та містить розробку та реалізацію заходів і програм щодо створення продукції або надання послуг з врахуванням вимог споживачів і суспільства. Тому створення позитивного іміджу підприємства у міжнародній ринковій економіці пов'язане з інвестуванням в забезпечення довгострокового функціонування розвитку підприємства, оскільки компанії з надійною репутацією мають більш лояльних споживачів, надвйних довгострокових партнерів, широкий доступ до кредитів та інвестицій тощо.

Модель стратегічного планування, що акцентує на розмірі підприємства, залежить від масштабів попиту у сегменті, галузевих особливостей, ноу-хау та технологій, що використовуються тощо.

Таким чином, зрозуміло, що неможливо і недоцільно сформулювати єдину модель, за якою всі підприємства у галузі ЗЕД будуть розробляти свою стратегічну програму ЗЕД, тоді як доречніше підходити до цього питання з врахуванням всіх особливостей діяльності суб'єкта ЗЕД, його сильних та слабких сторін, місії та цілей, яких компанія бажає досягти. Тобто стратегічне планування ЗЕД підприємства - це складний процес, метою якого є встановлення певного порядку дій для підготовки ефективного функціонування конкурентоспроможного підприємства – суб'єкта ЗЕД.

Наступним етапом планування стратегії зовнішньоекономічної діяльності є оцінювання обраної стратегії на предмет відповідності встановленим критеріям. Якщо стратегія ЗЕД відповідає заданим критеріям, то на її основі необхідно розробити цілі, що сприятимуть її реалізації. Цілі підприємств на сьогодні на

порядок складніші й більш масштабні порівняно з тими, що вирішувалися в попередні роки. Вони можуть містити: 1) формування декількох проектів і планів інноваційного розвитку для декількох потенційних інвесторів; 2) розробка програм співпраці з конкурентами, що забезпечить певну економію на створенні та підтримці конкурентоспроможного об'єднання вітчизняних підприємств; 3) підвищення якості товарів чи послуг відповідно до міжнародних стандартів; 4) підвищення ефективності і продуктивності праці, зростання мотивації працівників; 5) підвищення рівня корпоративної культури; 6) розвиток науково-дослідних проектів на основі співпраці з міжнародними і вітчизняними підприємствами тощо.

Також критеріями доцільності обраної стратегії ЗЕД є можливість впровадження технічного та технологічного забезпечення управління діяльністю підприємства відповідно до стандартів. Такий підхід вибору стратегії ЗЕД забезпечує підвищення конкурентоспроможності суб'єкта ЗЕД за рахунок оптимізації часових та ресурсних витрат на менеджмент. Для цього доцільно періодично переглядати наявні програми управління підприємствами, оцінювати їхню вартість та конкурентні переваги. Крім того, підприємства мають використовувати автоматизовані системи управління виробництвом у галузі ЗЕД, які містять: інформаційно-аналітичну систему; систему управління основними виробничими фондами; автоматизовану систему управління технологічним процесом; центр підтримки прийняття управлінських рішень тощо.

Список використаної та рекомендованої літератури до розділу

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради - 1991. - № 29; 1992. - № 20, 31, 36; 1995. - № 12, 17. зі змін, та допов.; 1992 р. № 20, 31, 36 ВВР 1995р.- № 1 2, 17 // Відомості Верховної Ради України. - 1991 . - № 29.

2. Кодекс Законів про працю України. - К. : Укр.вид.група, 1995.-190. с.
3. Про захист прав споживачів : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 30.
- 4.Васильченко В.А. Стратегічне управління / В.А. Васильченко, Т.І. Ткаченко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 246с.
- 5.Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності / О.П. Гребельник. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 384с.
- 6.Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник для вузів / І.В. Багорова, Н.І. Редіна, В.Є. Власюк, О.О. Гетьман. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.
- 7.Майданюк Т.Г. Рівні планування зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Т.Г. Майданюк, В.В. Соколовська / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2011/Economics/ 2_87307. doc.htm.

РОЗДІЛ 2

МИТНА СПРАВА ЯК СКЛАДОВА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

2.1 Поняття митної справи та митного регулювання

Митна справа - діяльність, спрямована на реалізацію митної політики держави, а саме порядок переміщення через митний кордон нашої країни товарів і транспортних засобів, а також *митне регулювання*, пов'язане з встановленням та справлянням митних податків і зборів, процедур і механізмів митного контролю та митного оформлення, боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил (Рис. 2.1).

*Рисунок 2.1 Розроблено авторами

Україна самостійно і незалежно від інших країн здійснює митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності на своїй території. Митну політику України визначає парламент - Верховна Рада України.

Основи державної митної справи в Україні:

Митна справа – це діяльність, спрямована на реалізацію митної політики нашої держави, а саме:

- порядок переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів;
- митне регулювання, пов'язане з встановленням та справлянням митних податків і фіскальних зборів;
- процедури митного оформлення та контролю;
- боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил.

Митна справа є складовою зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України. У митній справі демократичні розвинені країни дотримуються визнаних у міжнародних відносинах:

- загальновизнаних систем класифікації та кодування товарів;
- погодженої єдиної форми декларування імпорту та експорту товарів;
- митної інформації, використання даних та інших міжнародних норм і стандартів.

Засади митної справи України становлять:

- розміри митних податків і фіскальних зборів нормативні вимоги та умови митного обкладення;

- спеціальні митні зони та визначені митні режими на території України;
- перелік товарів, імпорту, експорту і транзиту яких через територію України забороняється.

Нормативно-правова база митного регулювання в Україні:

- Митний кодекс України;
- Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Основні принципи митного регулювання в Україні за Митним кодексом (2012):

1. Митну політику нашої держави визначає парламент - Верховна Рада України.
2. Митне регулювання ЗЕД здійснюється виключно на території країни.
3. Митне регулювання ЗЕД реалізується відповідно до законів України.
4. Митне регулювання передбачає оподаткування:
  - всіх товарів, які ввозяться в країну;
  - інших товарів, які вивозяться з країни;
  - товарів, що транспортуються транзитом через територію України.
5. Ставки визначеного митного тарифу єдині для всіх суб'єктів ЗЕД. Вони не залежать від:
  - усіх форм власності суб'єктів ЗЕД;
  - організаційно-правової форми організації діяльності суб'єктів ЗЕД;
  - їх територіального розміщення.
6. Основні митні правила включають:

- оформлення вантажної митної декларації на товар, що певним чином перетинає митний кордон нашої країни;
- обов'язкове стягнення усіх митних податків та зборів;
- надання митних пільг суб'єктам ЗЕД згідно з національним законодавством.

Органи митного контролю: Департамент митної справи Державної фіскальної служби України, регіональні митниці, та митні пости.

Митний контроль здійснюється на всій території України і охоплює 3 стадії:

1. Заповнення митної документації суб'єктами ЗЕД (декларації). У них фіксуються дані про товар, який підлягає імпорту, експорту або транзиту.
2. Проведення митного огляду товарів чи транспортних засобів, що підлягають імпорту, експорту чи транзиту.
3. Отримання товару з відповідної митниці та сплата мита.

2.2 Країна походження товару

Країна походження товару визначається митним оргіном з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон нашої країни, застосування до цих товарів заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, встановлення заборон, бар'єрів або інших обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також вчасне забезпечення обліку цих товарів у загальній та спеціальній митній статистиці міжнародної торгівлі.

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був або повністю вироблений або підданий переробці достатній для набуття товаром ознак іншого продукту. Під країною походження товару можуть також розумітися група країн, митні союзи країн, а також регіон чи частина країни.

Товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються:

- 1) корисні копалини, що добуті з надр України, в її територіальних водах, а також на морському дні;
- 2) продукти рослинного походження, вирощені або зібрані в цій країні;
- 3) живі тварини, що були народжені та вирощені саме в цій країні;
- 4) продукти, одержані від живих тварин саме у цій країні;
- 5) продукти, одержані в результаті мисливства або рибальського промислу саме в цій країні;
- 6) продукти морського та рибальського промислу, а також інші продукти морського промислу, що була одержана судном саме цієї країни або орендованим цією країною судном;
- 7) продукти, одержані на борту судна цієї країни, що займається переробкою виключно з продукції, виготовленої у цій країні;
- 8) продукти, одержані з морського дна цієї країни або з її морських надр за межами її територіальних вод, за умови, що дана країна має виключне та ексклюзивне право на розробку зазначеної ділянки морського дна або морських надр;
- 9) відходи та брухт, одержані в результаті виробництва або інших операцій з промислової переробки в даній країні, а також вироби, що були в користуванні, зібрані в даній країні та придатні виключно для переробки на сировину;
- 10) електроенергія, вироблена в даній країні.

Критеріями достатньої переробки товару є:

- 1) виконання технологічних або виробничих операцій, за результатами яких замінюється класифікаційний код товару зазначений в УКТ ЗЕД на рівні перших чотирьох знаків класифікації;
- 2) зміна вартості цього товару в результаті такої переробки, особливо коли відсоткова частка вартості використаних у переробці матеріалів або доданої

вартості сягає фіксованої частки у вартості вихідного товару (правило адвалорної частки);

3) виконання технологічних або виробничих операцій, що в результаті переробки товару не призводять до зміни його класифікаційного коду визначеного в УКТ ЗЕД або його вартості згідно з ознакою адвалорної частки, але з дотриманням визначених умов вважаються достатніми для того, щоб товар був визначений як такий, що походить з цієї країни, де зазначені операції мали місце.

Визначення країни походження товару, якщо товари поставляються партіями

Продукти у розібраному, неповному чи незібраному вигляді, що поставляються у країну кількома партіями, у разі якщо за транспортними чи виробничими умовами неможливе їх доставка та відвантаження однією партією, а також у ситуації, коли партія товару поділена на кілька партій помилково, мають розглядатися за бажанням декларанта або уповноваженого ним представника як єдиний товар для визначення фактору країни походження товару.

Умовою застосування цього правила є:

1) попереднє повідомлення митниці заздалегідь про поділення партії незібраного чи розібраного товару на кілька партій із визначенням причин такого поділу, наявність детальної специфікації кожної роздрібненої партії із зазначенням кодів цих товарів згідно з УКТ ЗЕД, їх вартості та країни походження всіх товарів, що входять до кожної окремою партії;

2) документальне підтвердження помилковості поділу однієї партії товару на декілька партій;

3) поставка всіх роздрібнених партій товару з однієї країни та одним постачальником;

4) митне оформлення всіх роздрібнених партій товару в одному митному органі.

Документами, що підтверджують факт країни походження товару, є:

- сертифікат про походження цього товару,
- засвідчена декларація про походження даного товару,
- декларація про походження товару,
- або сертифікат про його регіональне найменування.

2.3 Методи визначення митної вартості

Митна вартість - це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України.

Відомості про митну вартість товарів використовуються для:

- 1) нарахування декларанту митних платежів для сплати;
- 2) застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) ведення загальної та спеціальної митної статистики;
- 4) розрахунку податкового зобов'язання декларанту, визначеного за результатами митного аудиту.

Заявлення митної вартості товарів здійснюється або декларантом або його уповноваженою особою під час декларування товарів чи послуг.

У *декларації митної вартості* зазначаються відомості про метод визначення митної вартості для цих товарів, числове значення митної вартості даних товарів та всіх її складових, умови зовнішньоекономічного договору або контракту, що можуть вплинути на визначення митної вартості товарів, та подані документи, що підтверджують вартність товару .

Документи, що подаються декларантом для підтвердження заявленої митної вартості товару:

- 1) декларація митної вартості товару;
- 2) зовнішньоекономічний договір або інший документ, що його замінює, та додатки до контракту в разі їх наявності;

3) інвойс (рахунок-фактура) або рахунок-проформа, якщо цей товар не є об'єктом купівлі або продажу;

4) банківські платіжні документи, що допомагають визначити вартість оцінюваного товару;

5) інші платіжні, фінансові або бухгалтерські документи, що можуть визначити вартість товару та мають реквізити, потрібні для ідентифікації ввезеного товару;

6) транспортні (логістичні) документи, якщо за умовами поставки товару витрати на транспортування не були закладені у вартість товару, а також документи, що мають відомості про вартість транспортування оцінюваних товарів;

7) копія ліцензії на імпорт товару, якщо його імпорт підлягає ліцензуванню;

8) страхові документи, а також документи і матеріали, що містять відомості про вартість страхування цих товарів.

Методи визначення митної вартості товарів, що ввозяться на митну територію країни відповідно до митного режиму імпорту:

1) основний - за ціною договору або контракту щодо товарів, які імпортуються (метод вартості операції);

2) другорядні методи:

а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;

б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;

в) на основі віднімання вартості;

г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);

г) резервний метод.

Основним методом визначення митної вартості товарів чи послуг, що ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є перший метод - за ціною договору (вартість операції).

Другорядні методи застосовуються лише у тому разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена через застосування основного методу.

Якщо неможливо визначити митну вартість товарів, за основу для її визначення може використовуватись або ціна, за якою ідентичні або аналогічні товари були реалізовані в Україні не пов'язаному із цим продавцем покупцю.

При цьому кожний наступний метод використовується, якщо митна вартість товарів не може бути розрахована шляхом застосування попереднього методу.

Якщо неможливо застосувати жоден із зазначених методів визначення митної вартості, вона розраховується за резервним методом.

Метод визначення митної вартості за ціною договору або контракту щодо товарів, які імпортуються (вартість операції)

Митною вартістю товарів, які ввозяться на митну територію нашої країни відповідно до митного режиму імпорт, є його ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, якщо такі товари продаються на експорт в Україну.

Ціна, що підлягає сплаті або була фактично сплачена - це загальна сума всіх загальних платежів, які вже були здійснені або повинні бути здійснені покупцем даних оцінюваних товарів продавцю або його представникам.

Платежі можуть бути здійснені напряму чи опосередковано. Наприклад, опосередкованим платежем може бути сплата покупцем частково або повністю боргу продавця.

При розрахунку митної вартості до ціни, що вже була фактично сплачена або ще підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати або складові митної вартості:

- витрати, понесені покупцем:

а) брокерська винагорода та комісійні;

б) вартість тари (контейнерів), в яку було упаковано даний товар, або іншого пакування;

в) вартість пакувальних матеріалів та упаковки, а також робіт, пов'язаних із здійсненням пакуванням;

г) ліцензійні платежі та роялті, що мають стосунок до оцінюваних товарів та які покупець зобов'язаний сплачувати напряму чи опосередковано як умову продажу цих оцінюваних товарів, якщо подібні платежі не були включені до ціни, що підлягає сплаті або вже була фіктивно сплачена.

Право на автоматичне застосування методу визначення митної вартості за ціною договору або контракту щодо імпортованих товарів, мають уповноважені економічні оператори.

Метод визначення митної вартості за ціною договору щодо ідентичних товарів

При визначенні митної вартості за цим методом за основу для її визначення береться вартість операції з ідентичними товарами, що реалізуються на експорт в Україну з тієї ж країни, якщо час експорту цих товарів збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

При цьому під ідентичними маються на увазі товари, що є однаковими за всіма характеристиками з оцінюваними товарами, у тому числі за такими ознаками як:

- 1) фізичні характеристики;
- 2) якість та репутація товарів на ринку;
- 3) країна виробництва товарів;
- 4) виробник.

Ціна договору щодо ідентичних товарів може братися за основу для розрахунку митної вартості товарів, якщо дані товари ввезено приблизно в тій самій кількості та на тих же самих економічних рівнях, що й оцінювані товари.

Метод визначення митної вартості за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів

Під подібними або аналогічними товарами розуміються продукти, які хоч і не ідентичні за всіма ознаками, але володіють схожими характеристиками і складаються зі схожих складових, завдяки чому виконують аналогічні функції порівняно з оцінюваними товарами, та вважаються ринково взаємозамінними.

Для визначення, чи є товари подібними тобто аналогічними, аналізується їх якість, наявність торгової марки та репутація (бренд) даних товарів на ринку.

Ціна договору щодо аналогічних (подібних) товарів використовується для розрахунку митної вартості товарів, якщо дані товари ввезено приблизно в тій самій кількості і на тих самих ринкових рівнях, що й оцінювані товари.

Метод визначення митної вартості на основі віднімання вартості

Якщо оцінювані або ідентичні чи аналогічні (подібні) імпортовані товари реалізуються на митній території України у незмінному стані, задля визначення митної вартості цих товарів за методом на основі віднімання вартості за базову береться ціна одиниці товару, за якою дані оцінювані ідентичні чи аналогічні імпортовані товари реалізуються на території України у найбільших загальних приблизних кількостях покупцю, що не є афілійованою з продавцем особою, у час, наблизений до дня ввезення оцінюваних товарів в Україну, за умови вирахування наступних компонентів:

1) витрат на виплату комісійних чи звичайних торговельних надбавок, які здійснюються для одержання прибутку та покриття найбільш загальних витрат у зв'язку з реалізацією на митній території України товарів того ж виду й класу. Термін «товари того ж класу або виду» охоплює товари, імпортовані з тієї ж самої країни, що й оцінювані продукти, а також товари, ввезені з інших країн.

Сума загальних витрат та прибутку, до яких належать непрямі та прямі витрати, пов'язані зі збутом даних товарів, береться в цілому. Числове значення витрат з метою вирахування цієї суми розраховується на основі даних, поданих декларантом або уповноваженим представником, якщо тільки ці дані не є несумісними з інформацією, одержаною при продажі в Україні імпортованих товарів того ж виду або класу. У разі якщо дані, надані декларантом або уповноваженим представником, є несумісними з такою інформацією, сума для обчислення загальних витрат та прибутку може базуватися на інших відповідних даних, а не тих, що надані декларантом або уповноваженим представником.

2) звичайних витрат, понесених на території України на навантаження, розвантаження, транспортування, зберігання, страхування, маркування та інших логістичних витрат;

3) сум податків та фіскальних зборів, що підлягають сплаті в Україні у зв'язку з ввезенням чи реалізацією цих товарів.

*Метод визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості
(обчислена вартість)*

Для визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість) за базу розрахунку береться надана виробником оцінюваних товарів, або від його імені дані про їх вартість, яка має складатися із сум:

1) вартості сировини, матеріалів та витрат, понесених власником при виробництві цих оцінюваних товарів. Такі дані повинні базуватися на фінансових рахунках виробника за умови, що ці рахунки сумісні із загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку цієї країни;

2) обсяг загальних витрат та прибутку, що дорівнює сумі, яка зазвичай відображається при реалізації товарів того ж виду або класу, що й оцінювані товари, які виробляються у країні експорту для подальшого експорту в Україну;

3) загальних витрат при реалізації товарів в Україну з країни вивезення цих товарів того ж виду або класу, тобто витрат на навантаження, розвантаження та обробку даних оцінюваних товарів, їх подальше транспортування до аеропорту, порту, залізничної станції або іншого місця ввезення на митну територію нашої країни, а також витрат на страхування і маркування цих товарів.

Резервний метод

Якщо митна вартість товарів не може бути розрахована шляхом послідовного використання жодних попередніх методів, митна вартість таких оцінюваних товарів розраховується з використанням методів, що не суперечать законам України і є сумісними із загальновизнаними міжнародними принципами і положеннями Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ).

Визначення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України в митних режимах, відмінних від митного режиму імпорту

Митною вартістю товарів, що ввозяться на територію України відповідно до митних режимів, відмінних від імпорту, є ціна даного товару, зазначена у рахунку-проформі чи рахунку-фактурі. Розрахунок митної вартості товарів, що ввозяться на митну територію нашої країни та поміщуються в інші митні режими, відмінні від режиму імпорту.

При зміні митного режиму митна вартість, розрахована при першому поміщенні товарів в митний режим, підлягає заміні на митну вартість, визначену відповідно до наступного митного режиму.

Митною вартістю товарів, що експортуються за межі митної території України, є ціна товарів, зазначена у рахунку-проформі чи рахунку-фактурі.

2.4 Митні режими

Митний режим – це комплекс взаємопов'язаних правових норм і правил, що відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон України, заявленої декларантом, визначають митну процедуру щодо цих товарів, а також їх правовий статус та умови оподаткування. Крім цього, митний режим обумовлює використання задекларованих товарів після митного оформлення.

1. Імпорт (або випуск для вільного обігу)

Імпорт - це митний режим заявлений декларантом, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів і зборів, встановлених законодавством України на імпорт цих товарів, та виконання декларантом усіх необхідних для цього товару митних формальностей випускаються для вільного обігу, тобто продажу, на митній території України.

2. Реімпорт

Реімпорт - це митний режим завлений декларантом, відповідно до якого товари, що були оформлені для вивезення або вивезені за межі митної території

України, випускаються для вільного обігу на митній території України. При цьому товар звільняється від сплати митних платежів, встановлених законодавством України на імпорт цих товарів, а також до нього не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД. Після поміщення у митний режим реімпорту декларанту повертаються суми вивізного мита, сплачені при експорті цих товарів.

3. Експорт

Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого товари українського виробництва випускаються для вільного обігу (продажу) за межами митної території України без жодних зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

4. Реекспорт

Реекспорт - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, що були раніше ввезені на митну територію України, вивозяться за межі митної території України. Декларант не сплачує вивізне мито та до нього не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД.

Після поміщення товарів у митний режим реекспорту суми ввізного мита, сплачені декларантом при імпорті цих товарів, повертаються декларанту.

5. Транзит

Транзит - це митний режим, відповідно до якого товари або транспортні засоби для комерційного призначення переміщуються під митним контролем України між двома митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого цільового або нецільового використання цих товарів, а також без сплати митних платежів та без застосування до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

Переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення в режимі транзиту

1. Переміщення товарів у митному режимі транзит здійснюється як внутрішній або прохідний транзит, або каботаж.

2. Митний режим транзит застосовується до всіх товарів, які переміщуються:

- 1) прохідним транзитом від пропуску (пункту ввезення) на митну територію України до пункту вивезення поза межі митної території нашої держави;
- 2) каботажем або внутрішнім транзитом.

Строки транзитних перевезень

1. Встановлюються такі строки транзитних перевезень залежно від виду транспорту:

- 1) для автомобільного транспорту - 10 діб;
- 2) для залізничного транспорту - 28 діб;
- 3) для авіаційного транспорту - 5 діб;
- 4) для морського та річкового транспорту - 20 діб;
- 5) для трубопровідного транспорту - 31 доба;
- 6) для трубопровідного транспорту (з перевантаженням на інші види транспорту) - 90 діб.

Каботажні перевезення – це вид транзиту, де перевезення українських та іноземних товарів відбувається шляхом завантаження їх на морське або річкове судно в одному пункті під митним контролем на території України і транспортування цього товару в інший митний пункт території України, де відбуватиметься їх вивантаження.

6. Тимчасове ввезення

Тимчасове ввезення - це митний режим, відповідно до якого товари іноземного виробництва або транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних заявлених цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування цього товару митними платежами та без застосування до декларанта заходів нетарифного регулювання ЗЕД. Такі товари підлягають реекспорту до завершення встановленого у декларації строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання у зазначений період.

Строки тимчасового ввезення

1. Строк тимчасового ввезення товарів встановлюється Департаментом організації митного контролю і оформлення у кожному конкретному випадку, але він не повинен перевищувати *трьох років з дати поміщення цих товарів у митний режим тимчасового ввезення.*

7. Тимчасове вивезення

Тимчасове вивезення - це митний режим, відповідно до якого товари українського виробництва або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України. Такі товари звільнюються (умовно або повно) від оподаткування митними платежами та до них не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД. Вони підлягають реімпорту до завершення встановленого у декларації строку у незмінному стані, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Строки тимчасового вивезення

Строк тимчасового вивезення товарів або транспортних засобів не повинен перевищувати трьох років з дати поміщення цих товарів та транспортних засобів комерційного призначення у зазначений митний режим.

При поміщенні товарів та транспортних засобів у митний режим тимчасове вивезення та їх реімпорт до закінчення строку, встановленого митним органом, до цих товарів та транспортних засобів комерційного призначення застосовується так зване *умовне повне звільнення від оподаткування митними платежами.*

8. Митний склад

Митний склад - це митний режим, відповідно до якого товари іноземного або українського виробництва зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

Товари, що ввозяться на митну територію України і розміщуються для зберігання на митних складах, розташованих на територіях річкових і морських

портів, аеропортів, залізничних станцій, в межах яких є офіційні пункти пропуску через державний кордон України, поміщуються у митний режим митний склад *на підставі електронного повідомлення розпорядника митного складу, що має містити вказання кількості та опис товарів, підписаного електронним цифровим підписом.*

Електронне повідомлення надсилається митному органу *протягом чотирьох годин з моменту фактичного розміщення товарів на митному складі.*

Строк зберігання таких товарів у митному режимі митний склад не може перевищувати *1095 днів* від дня поміщення цих товарів у зазначений митний режим.

Строк зберігання в митному режимі митний склад *підакцизних товарів, товарів іноземного виробництва*, які були попередньо поміщені у митні режими транзит, тимчасове ввезення або переробка на митній території України, а також продуктів такої переробки не може перевищувати *365 днів* від дня їх поміщення у митний режим митний склад.

9. Вільна митна зона

Вільна митна зона - це митний режим, відповідно до якого товари іноземного виробництва ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України. Такі товари звільняються від оподаткування митними платежами та до них не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД. В свою чергу товари українського виробництва ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

Товари, поміщені в митний режим вільна митна зона, протягом усього строку перебування у цьому режимі перебувають під митним контролем.

10. Безмитна торгівля

Безмитна торгівля - це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для продажу на митній території України, знаходяться та реалізуються

з метою вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах контролю (пропуску) через державний кордон, відкритих для міжнародного сполучення, та на водних, повітряних або залізничних транспортних засобах, що виконують міжнародні рейси. Вони умовно звільняються від оподаткування митними платежами, що встановлені на імпорту та експорт таких товарів, та до них не застосовуються заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Постачання товарів магазинами безмитної торгівлі на водні, повітряні або залізничні транспортні засоби, що виконують міжнародні рейси, для продажу пасажиром цих рейсів зазначених товарів здійснюється за письмовою заявою розпорядника магазину безмитної торгівлі написаною на ім'я керівника митного органу, у зоні діяльності якого розташований такий магазин, або особи, яка виконує його обов'язки. На підставі укладеного договору між розпорядником магазину безмитної торгівлі та підприємством, що експлуатує зазначені транспортні засоби здійснюється продаж товарів у режимі безмитна торгівля. Умови укладеного договору не мають передбачати перехід права власності на задекларовані товари, що постачаються на зазначений транспортний засіб. Засвідчена розпорядником магазину безмитної торгівлі копія укладеного договору додається до заяви.

11. Переробка на митній території

Переробка на митній території - це митний режим, відповідно до якого товари іноземного виробництва піддаються переробці у встановленому законодавством порядку на території України. До них не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД, за умови подальшого реекспорту готових продуктів переробки.

Поміщення товарів у митний режим переробка на митній території здійснюється з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами. У процесі переробки товарів іноземного виробництва не

дозволяється використання товарів українського виробництва (крім палива та енергії), якщо законом на них встановлено вивізне мито.

Обсяг виходу продуктів переробки

Митниця здійснює контроль за обов'язковим обсягом такого виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті зазначеної переробки іноземних товарів на митній території України. Дані про обов'язковий обсяг цього виходу продуктів переробки зазначаються в зовнішньоекономічному контракті (договорі) на переробку товарів або в окремому документі(угоді), що подається митному органу суб'єктом ЗЕД для отримання дозволу на переробку іноземних товарів на митній території України.

Переробка товарів для вільного обігу на митній території України

Дозволяється ввезення товарів для переробки на митній території України з метою подальшого митного оформлення продуктів переробки для продажу на цій території.

2. Товари можуть бути допущені до переробки для продажу на митній території України за умови, якщо:

1) Митний орган може впевнитися в тому, що продукти такої переробки були отримані саме з цих товарів; та

2) готові товари після переробки не можуть бути економічно і фізично вигідно відновлені у первинному стані.

3. Переробка товарів для подальшого продажу на митній території України завершується, коли підприємство поміщує готові продукти переробки у митний режим імпорту. За рішенням декларанта або уповноваженого ним представника дозволяється поміщення зазначених продуктів також в інші митні режими.

Еквівалентна компенсація

1. Продукти, отримані в результаті переробки еквівалентних товарів вважаються продуктами переробки іноземних товарів.

2. Під еквівалентними товарами розуміються товари українського та іноземного виробництва, які є схожими за описовими, технічними і кількісними характеристиками товарам іноземного виробництва, які вони замінюють, ввезеним для подальших операцій з переробки на митній території України.

3. Допускається здійснення реекспорту продуктів переробки, отриманих з використанням еквівалентних товарів, до ввезення таких товарів для переробки на митній території України або до повного завершення операцій з їх переробки.

12. Переробка за межами митної території

Переробка за межами митної території - це митний режим, відповідно до якого товари українського виробництва піддаються у встановленому законами України порядку переробці за межами митної території України. У цьому випадку до них не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД, за умови повернення цих товарів в Україну або повернення продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту.

13. Знищення або руйнування

Знищення або руйнування - це митний режим, відповідно до якого товари іноземного виробництва під митним контролем знищуються або приводяться у такий стан, що виключає будь-яку можливість їх використання. Вони умовно повно звільняються від оподаткування митними платежами, що були встановлені на імпорту цих товарів. Також до них не застосовуються заходи нетарифного регулювання ЗЕД.

Не вважаються операціями зі знищення або руйнування товарів:

- 1) використання товарів для споживання тваринами, якщо попередньо вони були призначені для споживання людиною;
- 2) проведення з такими товарами операцій з переробки;
- 3) отримання продуктів переробки таких товарів, включаючи демонтаж, монтаж, переробку або обробку товарів;
- 4) ремонт таких товарів, включаючи їх відновлення;

5) використання таких товарів з метою полегшення процесу виготовлення продуктів переробки, якщо самі ці товари при цьому повністю витрачаються.

5. Якщо товари, які призначені для знищення або руйнування, можуть бути поміщені у митний режим відмови на користь держави, митниця письмово пропонує декларанту обрати цей митний режим. Якщо власник товарів погоджується з пропозицією митниці, ці товари поміщуються в митний режим відмова на користь держави.

6. Поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування проводиться митним органом, у зоні діяльності якого відбуваються операції зі знищення або руйнування.

Знищення або руйнування товарів здійснюється за рахунок їх власника, уповноваженого ним представника чи інших заінтересованих осіб.

14. Відмова на користь держави

Відмова на користь держави - це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від товарів іноземного виробництва на користь держави без будь-яких умов і привілеїв на свою користь.

Поміщення товарів у митний режим відмови на користь держави за умов:

1. У митний режим відмови на користь держави поміщуються товари іноземного виробництва.

2. Відмова від товарів на користь держави відбувається за відповідною письмовою заявою власника чи утримувача цих товарів та з дозволу митного органу.

3. Товари іноземного виробництва поміщуються у митний режим відмова на користь держави із звільненням від оподаткування митними платежами та зборами. Також до цих товарів не застосовуються заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаної та рекомендованої літератури до розділу

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради - .1991. - № 29; 1992. - № 20, 31, 36; 1995. -№ 12, 17.зі змін, та допов.; 1992 р. № 20, 31, 36 ВВР 1995р.- № 1 2, 17 // Відомості Верховної Ради України. - 1991 . - № 29.
2. Про підприємства в Україні: Закон України зі змін, та доповн. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 24;1992. - № 17; 1992. № 38, 39; 1993. - N 11, 24, 26, 29; 1994. - № 3; 1995. - №13, 14;1991.-№36; 1994.-№38; 1993.-№7, 11, 13, 17, 19, 24, 27.
- 3.Кодекс Законів про працю України. - К. : Укр.вид.група, 1995.-190. с.
4. Про захист прав споживачів : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 30.
- 5.Митний кодекс України // ВВР. – 2012. – №44-48.
- 6.Бережнюк І. Г. Митний контроль та митне оформлення як управлінський механізм митної справи / І. Г. Бережнюк // Вісник Академії митної служби України. – 2008. – № 2. – С. 3–8.
- 7.Бережнюк І. Митне регулювання в системі категорій «митна політика» і «митна справа» / І. Бережнюк // Вісник Академії митної служби України. – 2007. – № 2. – С. 3–8.
- 8.Додін Є. В. Поняття та зміст митної справи України / Є. В. Додін // Митна справа. – 2004. – № 4. – С. 11–17.
- 9.Дубініна А. А. Основи митної справи в Україні : навч. посібник / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна. – К. : Професіонал, 2004. – 360 с.

10. Макогон Ю. В. Митна справа : навч. посібник / Ю. В. Макогон, А. Б. Яценко ;
Міністерство освіти і науки України, ДНУ. – К. : Центр навчальної літератури,
2005. – 224 с.

РОЗДІЛ 3

ТАРИФНІ І НЕТАРИФНІ БАР'ЄРИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

3.1 Запобігання та протидія контрабанді

Контрабанда – це незаконне переміщення (перевезення) товарів, транспортних засобів або інших предметів через митний кордон України. Контрабандою також називають самі; переміщені товари або цінності.

Розподіл на типи контрабанди здійснюють:

1. В залежності від виду контрабандного товару - контрабанда золота, контрабанда дорогоцінного каміння, контрабанда цигарок тощо;
2. В залежності від способу переміщення контрабандних товарів;
3. В залежності від вартості контрабанди.

В залежності від розмірів контрабандних товарів розрізняють контрабандні *товари, що можуть бути переміщені однією особою*, наприклад, золото, художні цінності тощо; *великогабаритні товари* контрабандні товари - наприклад, брендовий одяг і взуття.

В залежності від рівня соціальної організації контрабанди- виділяють велику і дрібну контрабанду товарів.

Основні способи, які використовуються під час організації контрабандних дій, тобто нелегального переміщення товарів через кордон, розподіляють на 3 великі групи:

Фізичні методи контрабанди, до яких відносять:

- *приховання* – метод контрабанди пов'язаний з прихованням контрабандного товару в іншому неконтрабандному товарі (чи практика разом із задекларованим товаром провозити незадекларований контрабандний товар) або ж намагання взагалі приховати товар від митного оформлення;

Приховування поза митним контролем:

- поза місцем розташування митного посту;
- приховування у місці розташування митниці, але поза зоною безпосереднього митного контролю;
- переміщення товарів поза часом проходження митного оформлення;
- переміщення контрабандних товарів з використанням незаконних пільг або звільнення від митного огляду;

Спосіб контрабанди з приховуванням від митного контролю:

- приховування з використанням тайників;
- приховування з використанням інших способів або методів контрабанди, що ускладнюють виявлення предметів митниками;
- приховування шляхом надання одним предметам контрабанди вигляду інших неконтрабандних товарів;
- приховування з поданням митному органу підроблених документів для митного оформлення, одержаних незаконним шляхом, що також містять неправдиві дані.

- *погроза співробітникам митниці* задля отримання дозволу на ввезення чи вивезення контрабанди;
- *велика кількість товару*, що ускладнює розрізнення контрабандних товарів і неконтрабандних.

Економічні методи контрабанди, зокрема такі:

- *хабарництво* - надання грошової винагороди співробітникам митниці за дозвіл на ввезення або вивезення контрабандного товару;
- *використання дипломатичного захисту* – контрабанда товару, що ввозиться або вивозиться як дипломатичний багаж, захищений дипломатичним імунітетом, що звільняється від митного огляду;
- *заниження митної вартості* предметів, що переміщуються через митний кордон України.

Види порушень митних правил та відповідальність за такі

правопорушення:

- порушення режиму зони митного контролю;
- неправомірні операції з предметами (товарами), митне оформлення яких не було закінчено, або з предметами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під контролем митниці;
- видача без дозволу митниці або втрата предметів (товарів), митне оформлення яких не було закінчено, або товарів, що перебувають на складі тимчасового зберігання або на митному складі;

- недоставлення товарів до пунктів призначення, їх видача без дозволу митниці або їх втрата;
- порушення порядку проходження митного контролю в коридорах (зонах) спрощеного митного контролю;
- недекларування товарів та транспортних засобів;
- пересилання через митний кордон нашої країни у міжнародних поштових та міжнародних експрес-відправленнях товарів, які законодавством заборонені до такого пересилання;
- перешкоджання посадовій особі митниці в доступі до документів, товарів, транспортних засобів;
- неподання митному органу звітності щодо товарів, що перебувають під митним контролем;
- переміщення предметів (товарів) через митний кордон України з порушенням законодавства про права інтелектуальної власності;
- порушення порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, а також вивезення товарів за межі вільної митної зони, порушення режиму вільної митної зони;
- порушення порядку зберігання товарів у режимі митний склад та здійснення операцій товарами на складі;
- порушення порядку або строків користування товарами, позміщеними у магазинах безмитної торгівлі;

- порушення порядку реалізації операцій з переробки товарів;
- перевищення строків тимчасового ввезення або вивезення товарів;
- безпосередні дії з переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, документів через митний кордон поза митним контролем;
- переміщення товарів з приховуванням від митного контролю;
- перевезення, придбання чи зберігання товарів та транспортних засобів комерційного призначення, що були ввезені на митну територію України поза митним контролем.

Предмети контрабанди

Культурні цінності – це об’єкти духовної або матеріальної культури, які мають значне художнє, етнографічне, історичне та наукове значення і підлягають охороні, збереженню та відтворенню відповідно до законів України (живопис, історичні артефакти, предмети музейного значення, рідкісні музичні інструменти, монети, медалі, ордени, марки та інші предмети колекціонування).

Отруйні речовини - це різноманітні отрути та токсини (біологічна зброя, лікарські, сільськогосподарські токсини), які, потрапляючи в організм людини через органи травлення, дихання або через шкіру, здатні спричинити смерть людини або значний розлад, порушення дихання, травлення чи функції серцево-судинної системи, ураження легень, нирок чи печінки тощо. Це можуть бути отруйні речовини мінерального (миш’як, ртуть, стрихнін, та сулема, синильна

кислота, ціаніди, пестициди тощо), рослинного, тваринного або змішаного чи штучного походження.

Сильнодіючі речовини - це побутові, промислові, лікарські, сільськогосподарські та інші хімічні речовини, що здатні своїм впливом на організм людини заподіяти йому шкоду (аміназин, гросептол, бісептол, еритроміцин, ефералган тощо). До сильнодіючих речовин належать різноманітні кислоти, солі, луги.

Незаконне переміщення вказаних сильнодіючих речовин через митний кордон України тягне кримінальну відповідальність за статтею 201 Митного кодексу України, але тільки у тих випадках, коли перевезена кількість зазначених речовин значно перевищує розміри, що необхідні для лікування однієї конкретної особи. Ця особа повинна мати рецепт від лікаря для перевезення більшої кількості ліків, що містять зазначені сильнодіючі речовини

Радіоактивні матеріали - ядерне паливо, радіоактивні продукти та відходи, а також речовини штучного або природного походження, що містять у складі радіоактивні ізотопи, здатні до первісного випромінювання (уран, плутоній, америцій тощо), обладнання та технічні пристрої, що можуть бути джерелами іонізуючого випромінювання, речі, що отримали радіоактивність внаслідок впливу радіоактивних матеріалів.

Відповідальність за скоєння контрабанди.

За скоєння контрабанди до відповідальності притягаються фізичні особи, які досягли 16 років на момент вчинення контрабандної дії.

Такі особи караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією усіх предметів контрабанди.

Кваліфікаційними ознаками злочину (частина 2 статті 201 МкУ) є його вчинення:

- 1) за попередньою змовою групою осіб;
- 2) індивідом, раніше судимим за злочин, передбачений цією ж статтею. У цьому випадку така особа, карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією усіх предметів контрабанди та майна.

Види адміністративних стягнень за порушення митних правил:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення, якщо вони використовувалися для організації контрабанди, транспортних засобів із спеціально виготовленими тайниками, що використовувалися для приховування контрабандних товарів.

3.2 Митний аудит

Митний аудит є формою митного контролю.

Митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах їх повноважень з метою забезпечення додержання правових

норм Митного кодексу України, законів України та інших нормативно-правових актів митної справи, міжнародних договорів України, укладених і ратифікованих у встановленому законом порядку.

Митному контролю підлягають усі товари та транспортні засоби комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України.

На практиці розрізняють такі види митного контролю:

- 1) попередній документальний контроль, який здійснюється у пунктах пропуску через державний митний кордон України;
- 2) контроль під час безпосереднього митного оформлення товарів і транспортних засобів;
- 3) митний аудит – контроль після митного оформлення товарів.

Таким чином, проведення документальних перевірок підприємств (митний аудит) є однією з форм митного контролю.

Предметом *документальних перевірок* є дотримання митного законодавства України щодо:

- правильності визначення бази митного оподаткування, її своєчасності, достовірності та повноти нарахування та сплати всіх митних платежів;
- обґрунтованості та законності отримання податкових пільг і можливостей звільнення від оподаткування;
- правильності класифікації ввезених чи вивезених товарів згідно з УКТ ЗЕД, щодо яких було проведено митне оформлення;
- відповідності безпосереднього фактичного використання переміщених через державний митний кордон України товарів заявлених у декларації меті такого переміщення, а також відповідності бухгалтерських і фінансових документів, звітів, контрактів (договорів), розрахункам та іншим документам підприємства. Ці дані порівнюються із інформацією зазначеній у митній декларації або декларації митної вартості, за якими було проведено митне оформлення товарів і визначений відповідний митний режим;

– законності перевезення товарів через митний кордон України, включаючи ввезення чи вивезення товарів на територію вільної митної зони.

Документальні перевірки підприємств у митному аудиті можуть бути документальними невізними, документальними виїзними позаплановими та документальними виїзними плановими перевірками суб'єктів ЗЕД.

Документальна невізна перевірка підприємства – це перевірка, яка проводиться посадовими особами митного органу в приміщенні цього ж органу у разі: розпізнавання ознак, що свідчать про потенційне порушення митних законів України, за результатами оцінювання електронних копій вантажних митних декларацій, даних, що стосуються товарів, митне оформлення яких було завершено, отримані від суб'єктів ЗЕД та виробників товарів, з висновків акредитованих експертів; надходження від уповноважених представництв іноземних країн документально підтверджених даних про неавтентичність поданих митниці документів щодо товарів, митне оформлення яких було завершено, недостовірність інформації, що в них містяться та запитів стосовно надання відомостей про зовнішньоекономічні операції, що здійснювалися за участю суб'єктів ЗЕД – резидентів України.

Документальна виїзна планова перевірка підприємства – це перевірка, що була передбачена в плані-графіку митного органу та проводиться за місцезнаходженням суб'єкта ЗЕД, що перевіряється, або за згодою директора підприємства у приміщенні митного органу, якщо на підприємстві відсутні належні умови для роботи посадових осіб митниці уповноважених на проведення такої докуменальної перевірки.

Документальна виїзна позапланова перевірка підприємства - це перевірка, що не передбачена планами та графіками роботи митного органу та може проводитися за наявності хоча б однієї з таких обставин:

–проведено перевірку матеріалів документальної перевірки, проведеної посадовими особами митних органів, де виявлено невідповідність висновків акта

цієї перевірки вимогам законодавства України або неповне виявлення під час документальної перевірки питань, що мали бути з'ясовані під час такої перевірки для винесення об'єктивного умотивованого висновку щодо дотримання суб'єктом ЗЕД вимог митного законодавства України. Проведення позапланової документальної виїзної перевірки також може ініціюватися органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, тільки за умови, якщо стосовно посадових осіб митних органів, які проводили таку документальну перевірку, розпочато службове розслідування або навіть порушено кримінальну справу. У цьому разі цей орган виконавчої влади визначає митний орган, що проводитиме таку документальну перевірку;

– виявлено факти або отримано документальні відомості, що свідчать про порушення суб'єктом ЗЕД вимог законодавства з питань митної справи, якщо дане підприємство не надасть пояснення та відповідні документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит митниці протягом 10 робочих днів з дня отримання такого запиту;

– суб'єктом ЗЕД не подано в установлений строк відповідну митну декларацію;

– розпочато процедуру припинення діяльності підприємства або порушено провадження у справі про визнання цього підприємства банкрутом;

– суб'єктом ЗЕД подано в установленому порядку до митного органу заперечення щодо акта документальної перевірки або скаргу на прийняте за результатами перевірки податкове рішення, в якому вимагається частковий або повний перегляд результатів такої перевірки чи скасування прийнятого за її результатами податкового рішення і перераховуються обставини, що не були попередньо досліджені під час документальної перевірки та об'єктивний розгляд яких був неможливий без проведення перевірки. Така документальна перевірка проводиться виключно з питань, що були визначені як предмет оскарження.

Етапи застосування аудиторських процедур при проведенні митного аудиту:

На підготовчому етапі невиїздної документальної перевірки посадовими особами митних органів проводяться наступні заходи:

- опрацьовуються закони та нормативно-правові акти. За потреби проводяться консультації з працівниками інших державних органів, експертних установ тощо;
- збирається доказова база для перевірки. Доказами при проведенні цього виду перевірки є письмові відомості від інших державних органів, структур, експертних установ, витяги з офіційних Інтернет-джерел підприємств, які містять дані, що мають стосунок до предмету документальної невиїздної перевірки;
- здійснюється підготовка попередніх документальних висновків. Самостійно або з залученням відповідних експертів митним органом вивчається аспект правильності класифікації задекларованих товарів згідно з УКТ ЗЕД, правильність визначення країни походження цих товарів, у тому числі перевіряються попередні розрахунки суми заниження сплати мита підприємством.

На етапі проведення документальних невиїзних перевірок митники проводять перевірку, приймаючи остаточні рішення щодо вчинення суб'єктом ЗЕД порушення митного законодавства. Якщо факти порушення митного законодавства посадовими особами підприємства були встановлені, то проводяться перерахунки суми заниження сплати мита підприємством. Важливим у цьому процесі є дослідження заяв, відомостей та документів, що можуть бути надані суб'єктом ЗЕД до початку документальної невиїзної перевірки, на рахунок їх впливу на результати документальної невиїздної перевірки, зокрема, в частині спростування фактів порушення підприємством митного законодавства.

Оформлення результатів документальної невиїзної перевірки залежить від наявності виявлених порушень митного законодавства в діях суб'єкта ЗЕД. Цей етап втілюється у формі акта або довідки. Чисельність додатків до довідки з результатами перевірки залежить від її складності та може змінюватися.

Завершена довідка (акт) за результатами документальної невиїзної перевірки складається в двох офіційних примірниках, що підписуються та реєструються посадовими особами митного органу, після чого направляються суб'єкту ЗЕД для ознайомлення та підписання.

Обов'язково ця довідка (акт) має містити дані щодо процедури оскарження результатів проведеної документальної невиїзної перевірки.

Підприємство, у свою чергу, може відмовитися від отримання акту перевірки або відмовитися від підписання акту перевірки. Тоді посадовими особами митних органів складаються відповідні акти, які також надаються суб'єкту ЗЕД.

Після повернення керівником підприємства до митних органів підписаного примірника довідки документальної невиїзної перевірки, керівником митного органу приймається наступне рішення щодо направлення підприємству податкових рішень. У разі наявності заперечень суб'єкта ЗЕД на акт документальної невиїзної перевірки дане рішення приймається з урахуванням результатів розгляду акту.

Враховуючи результати документальної невиїзної перевірки та позиції щодо них суб'єкта ЗЕД, вони можуть бути узгодженими, або ж оскарженими в адміністративному або судовому порядку. У результаті, податкові рішення, складені і оформлені за результатами документальної невиїзної перевірки, мають бути сплачені підприємством добровільно або в результаті примусового стягнення.

3.3 Ризики підприємницької діяльності, пов'язані зі здійсненням ЗЕД

Діяльність з управління митними ризиками включає такі основні напрямки (етапи):

- ідентифікація ризику;
- його аналіз;
- вибір методу й інструментів управління митним ризиком;
- запобігання митному ризику та його контролювання;

- фінансування митного ризику;
- оцінка його результатів.

Перші два етапи також називають аналізом ризику. При цьому ідентифікація митного ризику належить до якісного аналізу, а його оцінка до - кількісного. Кількісними методами аналізу міжнародного ризику є статистичні методи, аналіз доцільності витрат, метод статистичних випробувань, метод експертних оцінок, аналітичні методи тощо. Призначення аналізу міжнародного ризику - надати потенційним учасникам ЗЕД необхідну інформацію для прийняття рішення.

У митній справі кількісний аналіз ризику має за мету ідентифікацію чинників ризику, етапів виникнення або усунення, тобто мета цього етапу - визначити потенційно можливі напрямки ризику щодо можливої контрабанди або можливого порушення митних правил. Такими ризиками можуть бути неправильна характеристика товару, країна походження, помилкова преференційна ставка мита, невдалий перевізник чи експедитор.

Етап аналізу ризику не обов'язково завершується прийняттям позитивного чи негативного рішення. У здійсненні ЗЕД можуть з'являтися нові чинники митного ризику, а в оцінювання виявлених раніше митних ризиків можуть вноситися нові корективи тощо.

У країнах ЄС завданнями управління митними ризиками визначаються:

- 1) забезпечення безперешкодного проходження більшості потоків товарів через митні кордони;
- 2) забезпечення повноти міжнародних гарантій сплати всіх митних платежів;
- 3) захист інтересів суб'єктів ЗЕД (захист прав інтелектуальної власності, захист прав споживачів, збереження культурної спадщини, довкілля тощо);
- 4) дотримання податкового та митного законодавства та правил у галузі статистики міжнародної торгівлі.

Основним компонентом процесу управління митними ризиками є накопичення й використання досвіду, одержаного в результаті оперативної

зовнішньоекономічної діяльності. Під час видання будь-якої митної процедури виникає природний ризик її порушення, який має бути попередньо ідентифікований, вивчений і кваліфікований за допомогою аналізу митних ризиків.

У результаті розробляються відповідні методи (процедури) контролю (відбір проб, додаткові перевірки документів, що визначають країну походження товарів тощо). Далі контроль фокусується у сферах ризику, де вчинення правопорушень митних правил є найбільш вірогідним. Наприклад, формалізація й уточнення митного ризику при визначенні країни походження товарів призводять до виявлення порушень умов і правил поширення тарифних преференцій.

Основні етапи проведення аналізу митних ризиків:

- 1) виявлення сфери митного ризику;
- 2) установлення індикаторів митного ризику (типи товарів, країни походження товарів, тарифні і нетарифні бар'єри міжнародної торгівлі тощо);
- 3) оцінка митного ризику (встановлення ступеня вірогідності);
- 4) складання профілю митного ризику.

Модель інформаційного забезпечення управління митними ризиками передбачає контроль за всім процесом перевезення товарів від точки виробництва до митних постів і створення умов для так званих «зелених коридорів», тобто прискореного чи спрощеного перевезення товарів і проходження цими товарами митних процедур.

Отже, управління митними ризиками - це вся система заходів: оцінювання митного ризику, визначення його профілів, вихідні дані тощо. Виділяють стратегічне, оперативне й тактичне управління митними ризиками. Стратегічне управління митними ризиками полягає у визначенні тих важливих сфер, де мають місце найбільш вірогідні й найбільш суспільно небезпечні порушення митних правил (охорона здоров'я, захист довкілля тощо). Тактичне управління митними ризиками передбачає прийняття рішень про необхідний рівень митного контролю,

для протидії можливої контрабанди та порушення митних правил у конкретній ситуації. Тактичне управління митним ризиком має відношення до дій службовця митного органу на митниці в процесі визначення проблемних галузей.

Дані, тобто інформація, що має значення для прийняття митниками управлінських рішень маж *декілька видів*:

- 1) оперативна інформація - відомості, на підставі яких необхідним є швидке втручання без їх додаткової перевірки й подальшого оцінювання. Це актуальна інформація про недостовірне декларування товарів і транспортних засобів, приховування контрабанди тощо;
- 2) тактична інформація – проаналізовані відомості для забезпечення заходів контролю, планування та встановлення даних про перевізників, операторів, власників митних складів, пункти пропуску тощо .При оцінюванні тактичної інформації встановлюються закономірності, можливі зв'язки й способи вчинення митних правопорушень;
- 3) стратегічна інформація – це структуровані відомості про методи й тенденції митної справи, розміщені у спеціальних базах даних митного оргіну, на підставі яких приймають рішення щодо: а) ідентифікації сфери митного ризику; б) планування нагальних заходів і встановлення обсягу необхідних ресурсів; в) можливості коригування і зміни правових приписів.

Стратегічна інформація є найбільш важливою. Фактичний аналіз ризику полягає в поточному оцінюванні оперативної ситуації на міжнародному ринку та факторів впливу на неї. Факторами митного ризику для проведення відповідного аналізу можуть бути будь-які чинники, які впливають на оперативну ситуацію: дані про юридичних і фізичних осіб, що вчинили правопорушення під час перевезення чи переміщення товарів через митний кордон України тощо.

Список використаної та рекомендованої літератури до розділу

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради - .1991. - № 29; 1992. - № 20, 31, 36; 1995. -№ 12, 17.зі змін, та допов.; 1992 р. № 20, 31, 36 ВВР 1995р.- № 1 2, 17 // Відомості Верховної Ради України. - 1991 . - № 29.
2. Про підприємства в Україні: Закон України зі змін, та доповн. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 24;1992. - № 17; 1992. № 38, 39; 1993. - N 11, 24, 26, 29; 1994. - № 3; 1995. - №13, 14;1991.-№36; 1994.-№38; 1993.-№7, 11, 13, 17, 19, 24, 27.
- 3.Кодекс Законів про працю України. - К. : Укр.вид.група, 1995.-190. с.
4. Про захист прав споживачів : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 30.
- 5.Митний кодекс України // ВВР. – 2012. – №44-48.
- 6.Сергійчик В. Актуальні питання запровадження інституту уповноваженого економічного оператора: закордонний досвід / В. Сергійчик // Юридичний вісник. – 2013. - №2. – С.166-172.
- 7.Терещенко С. С. Міжнародні стандарти щодо статусу уповноваженого економічного оператора / С. С. Терещенко, Г. Д. Симонова, Г. О. Набло // Митна безпека. Серія «Економіка». - 2010. - № 2.- С. 71-80.
- 8.Дубініна А. А. Основи митної справи в Україні : навч. посібник / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна. – К. : Професіонал, 2004. – 360 с.
- 9.Макогон Ю. В. Митна справа : навч. посібник / Ю. В. Макогон, А. Б. Яценко ; Міністерство освіти і науки України, ДНУ. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.

Тестові завдання

1) Який орган державної влади визначає митну політику України?

- А) Кабінет Міністрів України;
- Б) Верховна Рада України;
- В) Президент України;
- Г) Державна фіскальна служба України.

2) Якого виду сертифікату уповноваженого економічного оператора не існує:

- А) на спрощення митних процедур;
- Б) на прискорене проходження митного контролю;
- В) щодо надійності і безпеки;
- Г) на спрощення митних процедур і щодо надійності та безпеки.

3) Яка вимога не є обов'язковою для отримання статусу уповноваженого економічного оператора:

- А) здійснення зовнішньоекономічної діяльності протягом не менше трьох років до дня звернення до митниці з заявою про надання статусу уповноваженого оператора економічної діяльності;
- Б) відсутність на день звернення до митниці невиконаного зобов'язання із сплати митних платежів та пені;
- В) українське громадянство підприємців, суб'єктів ЗЕД, що претендує на отримання статусу уповноваженого економічного оператора;
- Г) відсутність на день звернення до митниці заборгованості відповідно до податкового законодавства;

4) Яка преференція не надається уповноваженому митному оператору:

- А) здійснення митного контролю в першочерговому порядку;

- Б) розміщення товарів на складі тимчасового зберігання закритого типу без отримання дозволу органу доходів і зборів;
- В) митне оформлення товарів на об'єктах уповноваженого оператора економічної діяльності;
- Г) всі зазначені преференції надаються.

5) Що розуміється під країною походження товару?

- А) країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці.
- Б) група країн, де був вироблений або перероблений товар;
- В) митні союзи країн, де вироблений товар;
- Д) вільна митна зона, де товар підданий достатній переробці.

6) Документами, що підтверджують країну походження товару, є:

- А) сертифікат про походження товару;
- Б) засвідчена декларація про походження товару;
- В) декларація митної вартості товару;
- Г) сертифікат про регіональне найменування товару.

7) Який метод визначення митної вартості товарів є пріоритетним для Департаменту митної справи?

- А) за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);
- Б) на основі віднімання вартості;
- В) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
- Г) на основі додавання вартості.

8) Які товари розуміються під ідентичними товарами при визначенні митної вартості?

- а) товари, однакові за фізичними характеристиками;
- б) товари, однакові за якістю та репутацією на ринку;
- в) товари, однакові за країною виробництва;
- г) всі ознаки вірні.

9) Які ознаки не беруться до уваги при визначенні подібних (аналогічних) товарів при визначенні митної вартості?

- а) якість товарів;
- б) сировина, з якої виготовлено товари;
- в) наявність торгової марки;
- г) репутація цих товарів на ринку.

10) Комплекс взаємопов'язаних правових норм, що визначають митну процедуру щодо товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення це:

- А) митний статус;
- Б) митний режим;
- В) митна вартість;
- Г) митний контроль.

11) Митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорту цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України це:

- А) реімпорту;
- Б) експорту;
- В) імпорту;
- Г) безмитна торгівля;

12) Після поміщення у митний режим реімпорту товарів суми вивізного мита, сплачені при експорті цих товарів:

- А) повертаються особам, які їх сплачували;
- Б) перераховуються в державний бюджет України;
- В) заморожуються до повернення вивезених товарів в Україну;
- Г) умовно оподатковуються.

13) митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності це:

- А) експорт;
- Б) транзит;
- В) реімпорт;
- Г) реекспорт.

14) Яким чином здійснюється переміщення товарів у митному режимі транзиту?

- А) прохідний транзит;
- Б) внутрішній транзит;
- В) каботаж;
- Г) всі відповіді вірні.

15) Строки транзитних перевезень для морського і річкового транспорту становлять:

- А) 5 діб;
- Б) 10 діб;

В) 20 діб;

Г) 28 діб.

16) Яку назву має перевезення українських та іноземних товарів шляхом завантаження їх на судно в одному пункті на митній території України і транспортування в інший пункт території України, де здійснюватиметься їх вивантаження:

А) внутрішнє транспортування;

Б) обмежений транзит;

В) каботажне перевезення;

Г) всі відповіді вірні.

17) Максимальний строк тимчасового ввезення та тимчасового вивезення становить не більше:

А) 1 року з дати поміщення товарів у відповідний митний режим;

Б) 3 років з дати поміщення товарів у відповідний митний режим;

В) 5 років з дати поміщення товарів у відповідний митний режим;

Г) 10 років з дати поміщення товарів у відповідний митний режим.

18) митний режим, відповідно до якого товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності це:

А) митний склад;

Б) вільна митна зона;

В) транзит;

Г) безмитна торгівля;

19) Максимальний строк зберігання на митному складі підакцизних товарів становить:

- А) півроку від дня поміщення їх у митний режим митного складу;
- Б) 1 рік від дня поміщення їх у митний режим митного складу;
- В) 3 роки від дня поміщення їх у митний режим митного складу;
- Г) 5 років від дня поміщення їх у митний режим митного складу.

20) Обов'язкова умова поміщення товарів у митний режим переробка на митній території це:

- А) Департамент митної справи може впевнитися в тому, що продукти переробки були отримані саме з цих товарів;
- Б) товари після переробки не можуть бути економічно вигідно відновлені у первинному стані.
- В) після переробки залишкові продукти переробки поміщуються у митний режим імпорту;
- Г) всі відповіді вірні.

21) Яка операція не вважається знищенням або руйнуванням товарів?

- А) утилізація побутового сміття;
- Б) ремонт товарів, включаючи їх відновлення;
- В) демонтаж конструкцій без можливості їх відновлення;
- Г) всі відповіді вірні.

22) Митне оформлення суден закордонного плавання здійснюється цілодобово у такій черговості:

- А) аварійні судна; пасажирські судна; вантажно-пасажирські судна; лінійні судна; танкерні судна;

Б) аварійні судна; вантажно-пасажирські судна; лінійні судна; пасажирські судна; танкерні судна;

В) вантажно-пасажирські судна; аварійні судна; пасажирські судна; лінійні судна; танкерні судна.

23) Строк зберігання міжнародних експрес-відправлень під митним контролем не може перевищувати:

А) 10 днів;

Б) 15 днів;

В) 30 днів;

Г) 45 днів.

24) Митна декларація, що містить обсяг відомостей (даних), достатній для завершення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у заявлений митний режим це:

А) Попередня митна декларація;

Б) Митна декларація, заповнена у звичайному порядку;

В) Тимчасова митна декларація;

Г) додаткова митна декларація.

25) Який вид мита в Україні не застосовується:

А) ввізне мито;

Б) сезонне мито;

Б) антидемпінгове;

В) фіскальне мито.

26) Як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію

законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України встановлюється:

- А) ввізне мито;
- Б) сезонне мито;
- Б) антидемпінгове;
- В) спеціальне мито.

27) Ставка мита у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування це:

- А) адвалорна ставка;
- Б) специфічна ставка;
- В) комбінована ставка.

28) Підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України це:

- А) агент з митного оформлення;
- Б) спеціаліст Департаменту митної справи;
- В) декларант суб'єкт ЗЕД;
- Г) митний брокер.

29) Відповідним чином облаштована територія або склад, що призначені для зберігання товарів під митним контролем, їх переробки та/або виробництва нових товарів це:

- А) вільна митна зона;
- Б) магазин безмитної торгівлі;
- В) митний склад;
- Г) склад тимчасового зберігання.

30) ділянка території з комплексом будівель, споруд, інженерно-технічних засобів і комунікацій, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України це:

- А) вільна митна зона;
- Б) вантажний митний комплекс;
- В) митний склад відкритого типу;
- Г) склад тимчасового зберігання.

Глоссарій

Адвалорне мито - мито, що нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом.

При застосуванні адвалерного мита внутрішня ціна імпортного товару (P_d) складатиме:

$$P_d = P_m + t_a \times P_m,$$

де t_a – ставка адвалерного мита;

P_m – митна вартість товару.

Митні правила (п. 18 ст. 1 Митного кодексу України) - порядок переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів.

Митне регулювання - регулювання питань, пов'язаних з установленням мит і митних зборів, процедурами митного контролю, організацією діяльності митних органів (ст. 1 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”).

Митні процедури - процедури митного контролю та оформлення. Це операції, пов'язані не лише зі здійсненням митного контролю і митного оформлення, а ще й зі справлянням передбачених законом податків і зборів.

Митна політика – ширше поняття, ніж митна справа, оскільки митна справа – це тільки *засіб* реалізації державної митної політики, яка визначає основні цілі, завдання і функції митної справи.

Митний тариф України – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

Мито є податком (обов'язковим платежем), що стягується митними органами при перетині товаром митного кордону і підвищує ціну імпортованих (експортованих) товарів, впливаючи, таким чином, на обсяги та структуру зовнішньої торгівлі. Розмір ставок митних тарифів підвищується разом зі ступенем переробки товарів і послуг.

Структурно митні тарифи зазвичай мають такі колонки ставок обкладення: максимальну (або генеральну), мінімальну (стосовно товарів і послуг тих країн, яким надано режим найбільшого сприяння), а в деяких країнах – преференційну (стосовно ввезення певних товарів і послуг з країн, що розвиваються). Митні тарифи більшості країн світу побудовані на основі **брюссельської митної номенклатури**.

Митний тариф - виконує дві основні функції: протекціоністську – захист внутрішніх виробників від іноземної конкуренції та фіскальну – поповнення державного бюджету. Цілі митного регулювання використовуються як критерій класифікації мита. За цією ознакою мито умовно ділять на протекціоністське та фіскальне. Проте чіткого розмежування між цими видами мита не існує.

Митні відносини – це сукупність стосунків між суб'єктами цих відносин, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Суб'єкти митних відносин – митні органи, що здійснюють митну справу від імені держави, інші державні органи, що взаємодіють з митними органами з метою реалізації митної політики, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, митні посередники та фізичні особи, відповідним чином причетні до переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Митна система – найбільш загальне та збірне поняття, під яким слід розуміти не лише державні та інші структури, які забезпечують реалізацію митної політики, але й практичні форми їх діяльності, а також митне законодавство, включаючи підзаконні акти.

Видавець «ФОП Середняк Т.К.», 49000, Дніпро, 18, а/с 1212
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4379 від
02.08.2012.

Ідентифікатор видавця в системі ISBN 8010
49000, Дніпро, 18, а/с 1212
тел. (096)-308-00-38, (056)-798-04-00
E-mail: 7980400@gmail.com